

2.
2

Incipit prologus in libro
athanasii habito contra hereticos
Sabellium Fotinum et Arium

Omnis in manus
serenissimi lectoris
beatissime papa
materne liber i
lle a catholico sa
cerdote et pro
batissime vite beato athanasio. co
tra hereticos. id est Sabellium. foti
num et arium disputatur. puenit: i
lino respondet. Et quomodo fie
ri potest. ut cum lanato athanasio
successore beati alexandri epi ha
buerit arius conflictum: cum consti
tum. sicut in historia ecclesiastica le
git. turpissima morte. id est ex
plo iude traditoris dni nri ihu xpi fu
isse sulum. ut quod fetida mente con
cepit. fetido terminaret sine? Et
si illud recolat quod in chronica
sua beate memorie sulphic? leue
cus posuit dicens. duo arii tanquam
duo serpentes ex vno ore libula
bat: duos arios fuisse euidenter
repiet. Non intelligit cum ario sup
litate. non cum illo qui sulus est: aut cum
aliquo ariomaita sem athanasii
u habuisse conflictum Quapropter o
portet op? ut credimus a deo imple
tum a catholicis sepius relegat: ut
agnoscat qualiter hereticorum pol
lunt vitare venena. et fide suam
ablat: vlla hesitatione deo auxili
ate valeat custodire **Explicat
prologus. Incipit liber primus
de fide catholica**

Omnis apud niceam urbe
a trecentis. decem et octo
episcopis ex euangelicis a
postolicisque doctrinis
spualiter vigore peditis. fides ec
clesie confirmaret: ibi arii perfidia
constantino imperatore parte detegit.
Et cum eius perfidie dogma eorundem
episcoporum sententia refutaret: ab ec
clesia separatur: ne tam impia do
ctrina diu in ecclesia latens auctorum
interpereret mentibus. Sed ubi imperator
compit integram ab episcopis fidem ecclesie.
ut est ab apostolis tradita. sanctius
confirmari precepit: et eundem ari
um ut rebellem sacre fidei exilio
relegari. Sed sicut eum serpens.
in paradiso dolosis persuasioibus la
queauit: ita quoque constantia ger
manam eiusdem principis per quedam
Sabellite arii perfidia irretijt. et la
tuit in ea dyaboli virgine: donec te
per erumpendi quod eam repleuerat
iuenit: Hec igitur cum in ultimo sul
obit die fidei visitatione perfrueret.
Et statim ab ea innocenti fidei pomum
venenosi ubi proiat: et illico ex
plo primi hominis. nescius per tras
gressione via dilabit. Qui vixi
nis persuasioibus seelum accomo
das: arius qui dudum ab eo tempore
sacrilegus fuerat relegatus. ad ne
cem fidelium aiarum de exilio re
uocat: et fide suam principi callidis
seductionibus padescit. frustra se ab
episcopis dampnatum affirmabat. Ea
sancit causa idem imperator precepit
apud alexandriam sinodum congre
gari: ut si vera eius assertio doce

res. terra post sētētā sblecūta ee
dēlic redderet. et omēs de eius
correctionē gaudētēs. exide ad de
dicationē ierosolime ecclesie pa
citi⁹ pergeretur. Deniq; cū cau
sa eius ab episcopis diutius tra
ctaretur: idem constantin⁹ impe
rator in suburbano quodam. cui
niromedia nomē ē: finali ordina
to iudicio. tricesimo et pmo impe
rii sui anno. diē clausit extremū
Quam ordinationē predicto sa
telli tradidit: constantio reles
uādā. Qui dum post sui genito
ris obitū adueniens suscepisset
imperū. sicut a constantino dele
gatum fuerat: ab eodem testamē
tū contradidit. Qui ob huius rei
gratiā in tanta apud eūte prebibi
te familiaritate et habitus: ut
non iam presbiter. sed pater im
perii vocaretur: et qui ob impe
randum imperator fuerat eleua
tus. sub hui⁹ presbiteri imperio
videbatur addit⁹. Ad cui⁹ nullio
nē arius est ecclesie reuocatus:
cuius doctrinā rudis princeps i
p̄is sensibus retinens. fidem ca
tholicam respuit: et a paternis
traditionibus sacrilego more de
siuit. Qui temporibus suis nō
leuē ecclesie dei vel sacerdotibus
infectionem inuulsi videtur.
Quo etiam tempore plurimos
martires multosq; fecit confel
sores. alios quoq; effolis oca
lis. ac p̄lophabus amputatis.
semitiuos reliq̄t. Nonnullos vo
rapidi furoris arept⁹ isania. ex

pp̄is sedib⁹ relegādo dāpnauit
In q̄b⁹ dñi dicunt. videtur eē cō
pletum. Si me inq̄t pleasti sunt:
et vos plequetur. Hic igitur
priulq̄ arminū vel seletia ex v
nuerso orbe dolo congregat do
mi sacerdotēs. totū vnū facere ai
piens. iudicem quēdam nomine
probum. sua auctoritate suffultū
arbitrū inter eūdem arium atq;
athanasii adesse precepit. Illū
vtrq; quem fidelem in regno suo
et omnū mundanarum litterarū
artū pre ceteris hominibus pro
bauerat eruditum. Qui omnib⁹
curis publicis procul amotis. in
tuncta sibi omni celeritate maluit
adimplere: ut iussis imperialib⁹
paruisset. et fidem trancillanā
suo examine cōprobaret. Hic ita
q; cum apud laodiam vrbem si
rie. sedo constantij imp̄ij anno
renisset: pro tribunali in audito
rio sedens. turbis hinc atq; in
de astantibus. arium. atq; atha
nasilū. hys alloquitur verbis.
Gloriosi ac piissimi imp̄atoris
sacra p̄monitus: precepti ut vos
fidei negotiū tentilari. Athana
sius dixit. Et quis tam reuere
audeat p̄ncipalia precepta ab
nuere? Probus dixit. Ergo re
nerandi augusti. sacra legatur.

Epistola p̄staci augusti.
Constantin⁹ p̄staci p̄p̄et⁹
ac triumphatoris leḡ augusti:
p̄bo iudicia salutē. Vno munere
paternū adeptus imperiū. illud

nobis est primitus enitendum: ut he-
retica consuetudo deleta, sacre no-
stre fidei columna orbis gaudeat
vniuersis. **Q**uique de puerlo itinere
peruertit ipsum, saluat animam eius:
et suorum rogit multitudinem pec-
catorum. **E**t quoniam nunc plerisque repi-
m9 huius sceleris locos, hanc p-
fidiam ritu sacrilego proleptos, as-
serentes se integram fidei regulam
retinere: quod non solum homines impia se-
ductione fallentes, verum etiam ingeni-
te maiestati iniuria irrogantes, et fi-
lij creaturae substantiam eius divinitati in-
gessit: monem9, ut nostre mansuetu-
dinis auctoritate precepta, inter ar-
chidiaconum venerabilem presbiterum, et a-
thanasium eiusdem auctorem erroris e-
piscopum, huius negotii examinem fac-
tas agitari: precipue suades, ut
animi puritate depolita, vere fi-
dei ac probate colla submittant: ne
nostre pietatis ac mansuetudinis p-
cepta, solita temeritatis audacia
contempnentes, ad grauem provocent i-
racundiam. **E**t licet huius fidei munus
nondum peris: sapietia tamen qua
pro ceteris polles, aucta te credimus
posse sine cuiusque susceptione pro-
ne, fideliter diffundere: deo plus quam
hominibus placatur. **E**t alia manu
optamus te bene valere. **D**ata con-
stantinopolim, die duodecima, kalen-
das ianuarij. **Probus**

Conradus principis sacrae ge-
lis indat

Per spiritus in ydolorum cultu
ra nulla veri numinis con-
sistere maiestatem, christianis memet

ipsum dogmatibus scribere volo: quibus
asserunt unum et verum esse deum, qui
vniuersa que videtur: et que non vi-
detur virtute ubi sui creauit. **E**t
quoniam cum plures christiani nomine ti-
tulo consecantur, a veritate eius de-
fidei procul aberrare dicuntur, diuisa
sunt sentiendo, et varia dogmata
illibata sectando: scire nunc magno
pe delidero, quod sit recti dogmatum
fides, cui remotis omnibus dubieta-
tis ambagibus tenaciter inherere
queam. **N**e erroris ceitate ex-
ui cupios, maioribus tenebrarum
erroribus implicer, si passim et
sine villo examine discrimine, a-
licuius secte que primo occurrerit,
imitator epistola: quod verum pura sit,
nec ne, vel veritate fulta ignoro.
Et ideo si placet, primo quia pla-
cere debet, unum quodque verum in aspectu
nostro fidei sue sententiam pandat:
ut examinatione habita, quod firmiter
iudicatis, et verior repta fuerit, huic
omnes iure credamus: et hanc indubi-
tante presertim falsitatis errore se-
quamur. **Conuentus**

Quomodo tibi tanti misterij se-
creta committere possim9,
et rei receptum arbitrum collocare:
cum necdum genitalitatis maculas, veri
dogmatis preceptione ablueris?

Probus

Hec est utique quod totis viribus
cognoscere cupio, quod sit rectum
et veridicum dogma: in quo me opor-
teat occulti misterij sacramenta p-
cipere. **N**eque enim modo profunda misterio-
rum archana michi patefieri delideo

sed illa nūc in Elagito demōstra
ri. que in vīa fide extrinsecus ha
bentur. et publice p̄dicantur id ē
q̄ vn̄q̄q̄ ver̄ sit vs̄ visibilū et
inuisibilū cond̄ itoz rerū Et quia
hoc vos vno ore p̄fiteri n̄ nescio:
q̄d cause extiterit. vt in tam vari
as diuidamini sectas: vt que sit
vera. que se sit falsa. intelligi a
nobis omnino non possit: p̄lq̄
vestro certamine. digno patien
tie moderamine habito. q̄d sit cō
gruū diligent̄ cognoscam?

Athanasius
Vn̄c om̄i litterarū genē
imbut̄. et philosophic̄ discipli
nis admodū erudit̄. mirari vl
q̄ nō debes. plurima penes nos
et varia nouitatū dogmata extit
se: cū apud vos tot sētentiarū no
uitates emerlerit. quot pene noia
ip̄oz cōtinētur auzoz Nam cum
tres sint in mūdo. iudeoz. paga
noz. xp̄ianozū religiones. mul
tis et longe discretis sententiarū
diuersitatibus vnaqueq̄ religio
a seipsa desalcens. in varias p̄
prie institutionis sectas diuisa ē:
dum vn̄quisq̄q̄ suauitate recen
tioris sententie. non veritatem.
sed veritatis similitudinem profe
rens. illectus. antiquitus a pat
ribz traditā lineā dereliq̄t. eo i
remediabiliter p̄ iuua obereans.
quo nouitate pro vetustate vtiē.
tanq̄ antiqui limit̄. et a patribz
traditi viam incedens Aut enim
multū sentit. aut minus credit.
et ideo mediu et regiu iter incedis

nescit. Hec idcirco p̄fatus sum.
vt tibi clarissima explorande ve
ritatis indicia demonstrarem: vt
agnoscere facillime queas illum
p̄auitatis errore inuolu. qui p̄ri
lea apostolica fidei instituta dere
linquens. ipse sibi pro sue volū
tatis arbitrio fidem quā seq̄ debe
at somniat **Arius**

O Dime athanasius errorem p̄
fidie in adiectis. et i nup̄ in
uēt̄ rerū nouitatibz plūte p̄fiteb:
ap̄lico in hoc ip̄m congruente te
limonio. quo ait. Prophanas
aut vocū nouitates deuita Vnde
obscuro. vt ab hoc inquisitionis
tramite n̄ recedas: diligent̄ atz
attent̄ inuestigando. q̄s nouo
q̄oue at̄quoz vtiē fidi sacramto

Probus
Hec que asseritis. facilli
me innotescant. et ad lucem veri
tatis remota omni caligine ambi
guitatis veniant. antique fidei
regulam pandite: et ita vt est ab
apostolis tradita. nostris auzibz

Quintimate Conuentus
Nedimus in deum patrem
omnipotentem. et in ihesum xp̄m
filū eius dnm̄ nostrū: et in sp̄m
sc̄m. Hec est fidei nostre regula.
quā celsi magister d̄ns tradidit
ap̄lis dicens Ite baptizate om̄s
gentes: baptizantes eos in noīe
p̄ris et filij et sp̄s sancti

Agni mira **Probus**
Melli stupore attonit̄ heres
tres a vob̄ vos p̄dicāi xp̄ian̄s:
cū s̄ vn̄q̄ di et signario potentie

maiestate. cōfugiēdū credideri.
Vñ que sit ratio huius fidei. l' qd
illo triū rerū. triūqz vocabulorū
noīa indiant. q̄lo nos breuiter
sformare dignemur **Sabellius**

Plane a nobis tres p̄dica
ri deos. non audisti: sed
credere nos in patrē. et filiū. et
sp̄m sc̄m: sicut nobis est ab aplis
traditū. simpliciter p̄felli sumus
Cū enī patrē nominamus: nō ali
um patrē. aliū volumus itelligi fi
liū. s; hūc eūdeqz et patrē. et fi
liū p̄dicamus Deus enī ineffabili
v̄tatis potētia. qua oīa implet.
marie v̄ginis v̄terū opplēs. et
qz ex eo p̄ huānis piacul' expiā
dis. carnal' materiei substātia.
sine sui mutatiōe suscipiēs. visi
biliter se se huānis obtutibus de
monstravit. et in eo ip̄o homine
quē assūpl̄it. filius nūcupatur:
cū nō alius atqz aliū. sed idē pa
ter itelligat: et hac rōne vñū vo
limus d̄m. non aliū vt dixi. atqz
aliū introducentes. sed hūc eū
deqz. vñū et verū p̄fētēs

Fotinus

Pie Sabellius p̄fessus est.
deū p̄m. p̄ v̄ginē natū. nescio
quē p̄tensionis v̄tū tante ingerēs
maiestati: vt p̄ id quē extēlus in
v̄gine est. ip̄e sibi pater. et ip̄e qz
sit filius: quod nullus ei xp̄ianorū
p̄fessit Vñ magis ego dico d̄m
p̄m. et filiū habere d̄m nr̄m
ihs̄m xp̄m. ex maria v̄gine v̄tū
lumētē: q̄ p̄ sc̄e cōsulationis excel
lentissimū atqz inimitabile beatū

dm̄is meritū. a d̄o p̄m in filiū cū
adoptat⁹ et eximio d̄nitatis ho
nore donatus Ceterū d̄s inuola
bil' et inēlus. nec ex se aliū ge
nuit. nec ip̄e vñqz genit⁹ fuit: ut
merito aut de se filiū habēt. aut
ip̄e sibi filius esse credat Sed ē
vnic⁹ et singularis. nec generā
do passioni obnoxius. nec seip̄m
p̄tendendo cumulatus: nec suā in
v̄gine portionē diriuādo. diuisio
ni libic⁹ **Arius**

So p̄fector ingenitū p̄m
ante oīa t̄pa filiū ineffabi
liter genuisse: p̄ quē et in quo hec
visibilia fecit Qui nouissimis tē
poribus p̄pter huāni generis sa
lutē. a p̄m missus: verū hoīem
in mūdo gestauit: quē inuolabili
ter de v̄gine maria sine humani
generis p̄mixtione suscepit Qui
cū sit creature sue d̄s. et d̄ns. n̄
p̄t tamē genitori suo aut in oīb⁹
p̄ferri. aut i aliquo cōequari: quē
et deū suū. et sue originis p̄fite
tur auctorē Nō tamē idō duo d̄i.
q̄a et hic de⁹: nec ideo non de⁹.
q̄a solus pater d̄s: sicut ideo nō
bon⁹. quia solus pater bon⁹. cū
sit et filius nō solū bon⁹. sed et
bonorū creator: et sicut ei nō adi
mit. vt non bon⁹ sit: cū solus
pater ip̄i filij p̄fessio sit bon⁹:
sic ei n̄ aufert. ut de⁹ sit. cū sol⁹
pater deus sit Et sicut bonitas
filij. non p̄iudicat singularitati
patris bonitatis: sic d̄itas eius
non offiat patri. ne vnic⁹ ac sin
gularis sit de⁹ Et hoc mō vñū

pfitemur deum. non negando ut
dixi filiū deum: sed pene solū pa-
tre vni⁹ dinitatē auctore pstitūtes

B Athanasius
Ene p̄rem ex se filiū ineffa-
biliter ante omnia tempora genuit
se artius sua p̄fessioe diffiniuit:
sed utrū filium ex ipsa patris es-
sentia. vel natura. an aliūde geni-
tum velit asserere. hac inter im-
pleatione reticuit. Ego enim pa-
trem et filium et sp̄m sc̄m. vni⁹
substantie. vni⁹q; esse natūe cō-
fiteor: ita ut non ex nichilo neq;
ex aliquo. sed de patre filium ge-
nitum. et de p̄re et filio sp̄itū ere-
dam patere sc̄m. Et licet tres
in sua proprietate subsistētes p̄-
fiteor esse personas: horū tamen
vna natura. vnaq; diuinitas p̄-
batur. **Probus:**

Q Vanq; hec varia et longe
dissimilis s̄ne et v̄raz diū-
sitas magnā cōfusions caliginē
nostris mentib⁹ inuadat. ut ato
hys ambogib⁹ exuamur. et ut q̄
sit vere fidei p̄fessio cognoscam⁹:
dignam euidētioribus diuine
scripture testimonijs assertionū
vellarū sententiā munire: et ne
longo rationis ambitu. ipsius p̄-
mixte disputationis cōfusione p̄-
cul euagemini. singillatim vni⁹
quīq; testum aduersus ceteros
diuicat: ita ut om̄s contra vni⁹
q̄stionū arma sumēs. i hys q̄ vo-
bis cōmunia esse nosc̄s. contra
dissentem. inuicem suffragemi-
ni. Porro si fidei nichil cōmune

habetis suis vni⁹quīq; vitalē
professionib⁹: ut facile clarescat
utrū in hys que in alio dāpnat.
iple penitus non impingat. Si
placet igitur. cum Sabellio uite
conflatu. et ille contra vos suas
vindicat partes: ita ut si cum lu-
pare quueritis. vici⁹ abscedat.
Post quē totin⁹ se certaminē det.
et sua terribias testimonijs tūca-
tur fide: contra quem omnes con-
futationis aciem confirmare de-
betis. Ut si et hic cesserit sup̄a-
tus. disputationis locum ceteris
sequentibus derelinquat: et hoc
modo arbitror ad id aginē trita-
tis posse quātotiq; pueniri. Per-
mittatur itaq; ut dixi Sabellio su-
am fidei documentis celestib⁹ appro-

Q bare Sabellio:
m̄ me cū oib⁹ p̄gredi p̄cipi-
liz: r̄deat utrū simpliciter nature d̄m

Q eē factū Ari⁹

Q Vis h̄ ipi⁹ negauit? Da-
r̄ r̄deat etiam utrū bellio
oia q̄ de d̄o dicūt: si sc̄dm substantiā
accipiēda s̄t Ari⁹.

I Sta n̄re fidei p̄p̄a eē noscūt
Fotinus

R Plentior cūta

R de deo sc̄dm substantiā dia-
On temere p̄ Athanasio
nūciari vni⁹sa q̄ de d̄o di-
cūt sc̄dm substantiā debē accipi.
p̄pter inullos nominū relatiuos
calus. sc̄dm vsitatū humani lee-
monis eloquiū prolatos: q̄ n̄ p̄pe-
de d̄o s̄z de p̄sōis et tēporib⁹. et q̄
b⁹ ai⁹q; recū genib⁹ coaptat ide

si se nescit dicit. ut cum se iterum
cognouisse fateatur. aut cum rerum a se
facturum curam gerit: et nunc se iratum
nunc eam placatum ostendit. Que omnia
si scilicet essentia velimus accipere. pas-
sibile sine dubio et improvidam diuina
proferimus certitudinem qua aut ignora-
tio. aut ex tempore orta cognitio ca-
dat. quae et tristitia penitendo pro-
nat. et leta subleuet. vegetando
Quod aliud est. nisi mutabilia
propter: et instabili mobilitate huc
illucque diffundit. Unde manifestum
sine probatur: non omnia de deo scilicet
substantia dicitur debere: sed aliquanta
dispensationi respondentia. non naturae
conuenientia certo certius profiteri

Probus.

Lacet sufficienter et doctus lau-
dabili breuitate responderis. non
omnia de deo secundum substantiam dicitur: la-
tis tamen haec audire ab eo se deside-
ro. cum tuis loci disputationis tempus
affuerit. Nunc iterum ut ante factus
labellus ut cepit prolequa:

Labellus.

De dei nescitellio ut lupinus
dicit. huc eundemque et patrem et filium
prodicat deum: ne generali errore duos
deos allerere conuincamur: si alius
pater. alius a nobis filius prodicatur
Vnde ex hilipis. qui non intelliguntibus
vel minus sentientibus aduersa nobis
esse putant: aptissime demonstrabo.
sumi atque omnipotentis dei. unam esse
personam. Nam quod est aliud. pater in me
manens. facit opera: nisi ego in me
manens facio opera? Et qui me vi-
det. videt et patrem: id est ego sum ipse

se pater. qui et filius: et per unam diuini-
tatem contemplationem. unam intelligas
esse personam. Sed et quod ait ego in
patre et pater in me. vel quod prolequa
ad eundem loquitur dicens. in se est de-
us. et non est propter se: id est proculdu-
bio manifestum voluit indicare. In
alterius promixtione personae in se ipso
ineffabiliter permanere. Si enim ut ip-
si quoque credunt. et ut lupinus pro-
fessus est. simplex est diuina natura:
non fieri potest. ut veluti ipse intri-
secus vacua. alterius in se naturae per-
sonam contineat: et ipsa vicissim conti-
neat ab altera. Necesse est enim. ut
seipsum aut minuendo contrahat. aut
euaacuando exinaniat. aut dilata-
do diffundat: quoniam receptorum vel re-
cipientium conditio ista est. ut aut re-
ceptum spacio dilatet ad alterum
receptum. aut recipiendum contractione
aliqua minuat: ut intra eua-
cuatum. ad suscipiendum se. naturam
valeat continere. Que quoniam tam impia.
quam absurda. simplicia illi et ineffa-
bili naturae congrue minime possunt:
id sine dubio restat intelligi. ut v-
nus itaque in seipso manens. de seipso
singulariter dicitur videtur. ego
in patre. et pater in me: et qui me
videt. videt et patrem: ne si de duobus
dicitur accipere volucis. duos
nichilominus deos seipsum distin-
ctos allerere conuincaris. Aut si ita e-
os permanere detestaris. ut horum unam
dicas esse naturam: nescio quam prole-
quam deformitatem portentum alicui si-
mille. ex vnius rei initio procedentem.
aut in vnius naturae substantia prolequa

et p̄mixti⁹ habitatem videberis
 profiteri Et hac ratioe simplici
 et intemerata dñe virtutis natura
 indignis cōposita qualitatib⁹ de
 fectare Curte magis ad illa ligu
 laria celestiu p̄sona scōz. quib⁹
 vni⁹ in vna p̄soā manēs diuini
 tas p̄dicatur: ut moyses admo
 net dicens Audi isrl: dñs deus
 tuus. deus vnus est. Et vt ipse
 quoq; dō p̄ se in deuteronio cō
 testatur. Videte qm̄ ego sū de⁹:
 et nō est alius absq; me Et iterū
 Testes vos estis: si ē ali⁹ dō p̄
 me Nō debem⁹ tāte auctoritatē ce
 lit⁹ nob̄ sniaz de p̄mptā. alteri⁹
 dei confessioe frustraē: ne in n̄ri
 p̄niam tāti p̄onij collātes ip̄iū.
 debita deoz auctoribus tormēta
 subeam⁹ *Prob⁹:~*

S huc tā valide p̄cautio
 polle aliqd̄ referri putat: p̄
 ocaē dignemur *Arrius:~*

Q Um p̄ vni⁹ si p̄babilē q̄tē
 et a dmodū vtilē cōfessionē
 litarie deitatis errore sabelli⁹ se
 matipm̄ conat̄ eruere. nefandā in
 daia len⁹ impietate iacrit: dei
 filiū deū in sua manē substantia et
 p̄p̄riam habē p̄sonā mēte sacrile
 ga denegando. Cui⁹ isanillimi
 furoris audaciā q̄ totūq; breuitatē
 cōpendio vti potuero. celestiu te
 stimonioz auctoritate Evenabo:
 ad demonstrandā p̄p̄rie substāten
 tis filij p̄sonam. nō illa que qui
 dem homini suscepto cōgruere ca
 uillatur assumēs. sed illa in me
 diū p̄ferēs testimonia. q̄ sine

villo anapitio intelligentie scrupu
 lo: diuitati ei⁹ cōpetere oēs pari
 ter p̄sentē In geneli dñm dixille
 legim⁹ faciam⁹ hoīem ad yma
 ginē et similitudinē n̄am. Ecce
 pluralit̄ dixit. faciam⁹: aliū vix
 indicās ad quē loquētis si fac⁹
 ē sermo. Neq; enī tā absurde in
 telligendū ē dñm fuisse locutū. vt
 sibi ip̄e dicēt. faciam⁹: qđ p̄pe il
 locū ē. q̄ amētie passionē iacrit
 Nāq; vt alterū ad alterū locutū
 fuisse mōstraret scripturā: p̄tinuo
 subiecit dicens Et fecit dō hoīez
 Ad ymaginē dei fecit eū Q; si v
 nus eēt: ad ymaginē suā fecisse
 diceretur Nūc aut̄ ali⁹ ad alt⁹
 ymaginē apte fecisse describit
 Itē cū sodomitas p̄ mult⁹ nefādi
 sceleris faanoib⁹ suis i loq; igne
 is diuinitas imbribus lanxillet
 vrendos: ita refertur. Pluit in
 q̄t dñs a dño: ignē et sulphur.
 Nichil tam euicēs ad ostendēdū
 p̄rēm. et demōstrādū filiū legali
 ter potuit intimari: vt alius ab
 altero. nō vnus a seip̄o sulphu
 reas celitus iaculatus ē flāmas
 Itē ip̄e fili⁹ ad iacob loq̄t dicens
 Ego sū dō q̄ visus sū t̄ i loco di
 Poss̄ dicē q̄ visus sū i loco meo: si
 vna loquēt̄ intelligetur p̄soā Itē
 ascēde inq̄t in bethel: et fac ibi al
 tare deo: qui apparuit tibi N; i
 llud singulari vni⁹ p̄sona p̄geu
 ere potest: vbi distinctus alius al
 teri. sacrariū ip̄at p̄stendū Id
 ei solitatio dicere: queniēs eāt.
 Fac altare in deo: q̄ apparuit

Item pater deus. de saluandis in
do filio popul: p oleo ppham lo
quitur dicens Et saluabo eos in do
mino do ipoz. Item dauid ad filiū
loquēs dei: thron9 tu9 deus in
seculū seculi: vga cōtatis. vga
regni tui. Propterea vixit te de
deus tuus oleo letitiae p pfortib9
tuis. Quid hoc ad cōfessionis ex
tore submouēdū. manifesti9 po
tuit dia: vbi deus deū punxille
describit. Hec iteri pauca de ve
teri testamēto descripsi: nā plura
et manifestiora studio breuitatis
omisi: qbus lucidari9 pbat et
pēm et filiū. distinctis et sepa
tū subltāaz. ppetatib9 exillē. Quā
autē labellius ex eo qd ait. ego i
pē. et pater in me. vna nūsus ē
demonstrae psonā. qd videlicet v
na intra aliā line pfuliois pmi
xtione vel line cetero viciōz genē.
que more sophismatū voluit itēp
tāe inē nō possit: ita vna non in
dicat esse subltāā vel psonā: si
aut nō vna dei et hois pōt esse na
tura. De qbus dicitur. q deus in
ipis. et ipsi in do sē. Deniq; itē
ad pēm de credētib9 loquēs fili
us. ait. Et sicut tu pater in me.
et ego in te: ita et ipsi in nob sint
Et iteri. Qui edit carnē meā. et
bibit sanguinē meū: in me manet
et ego in eo. Apūs quoq; de ydi
ota. Et pstrat9 inq; ptebit: qd
tere de9 in nobis est. Dicit qd cū
deus in nobis. et nos i do sum9.
nō confusione psonae. non vnitatis
natiue. nō augmētū accessiōe. nō

de trimētū subtractione qualibet p
posita. vel ordinata. mutabilē cō
stantie qualita te: sed pure et sim
plē fidei puritate. et dno in nobis
habitaclū pparam9. et ille nos
in suā māsiōne. dū ei9 volūtate
faciēdo in ipō manem9. ita pater
et fili9 p indissolubili federe volū
tatis in se inuicem manē noscūt

Q **Probus**
m tam clarissis testimoni
oru documentis. et pēm et filiū
pē cōstātē demonstrasti. qd label
lius humanis mentibus questio
nū nebulas effūdo negabat:
id nūc a tuis qritur pibus. quo
mō deū pēm. et deū filiū sepa
ti et distincti9 pfitēdo. nō pluralē
ditatis numerū introduce videā
ris. Et qd de hoc supioe p se a
tione breuiter pauca pstreris:
lata tamē et ppa questiois hui9 ce
modi debet esse pbatio: quā tūc
copiosi9 expedie debebis. dum
iter te et athanasiiū disputatiois
examē cepit agitari. Et qm munc
ut dixi assertioe veridica labellij
est pādia refutata: fotin9 si va
let fidi sue certē allit testimonijs

Fotin9
Go dno nro ihū xpō inuā
tribuo. purūq; hoim esse affi
mo: et per beate vite excellentissi
mū meritū dinitatis honozē euil
se adeptū. Quis eni femineo por
tatis vtero. p partū egerit: qd
puerpie amas exptus. et lactei
poculi alimēto nutrit9 maternis
gestat9 et vlnis? Quis pfectum

accepit etatis. quis vniuersas res
pece fragilitatis conditiones im-
pleuit: dum esurie patitur. dum
nequissimi spiritus temptatione per-
litur. dum lassitudine fatigatur. dum
in somnum resoluitur. dum comprehen-
sus neribus alligatur. dum flagellis
verberatur et palmis. dum ludibris
insultantibus agit. dum crucis patibu-
lo suspenditur. et mortis suspensio
prophetatur. quem humana conditio
parentibus subdit. cuius superno-
trium legem. cuius omnia designata. quae loco-
rum cognitione fallit. quae de mali spiritus
noie scilicet. quae iudicii die se igno-
rant fatetur. quae retribuenda sedem
potestatem non se habere testatur. quae se
in cruce derelictum querit. quae passi-
onis formidine et morte terrore
curritur. propter quod et calice a se tra-
sire precatur. et quae multa que me-
morare longum est. humanitati con-
uenientia patitur. **Quis tam in-
sapiens est? ut haec deo congruere
arbitretur? Nam illa virtutum mi-
racula. non propria propevalle virtu-
te. sed deum per eum fecisse creden-
dum est. Sicut ipse ait Pater in me
manens: ipse facit opera. Et iterum.
Non potest a se filius facere quaequam.
Quia enim deo multa acceptus ha-
uit: quaequid voluit. orationibus impetra-
uit. Nam si mortuus est reddita vi-
ta. si caecus lumen. si debilibus virtus
si leprosis mundicia. si more ten-
tibus allauerunt. si alimenterum cre-
atura. multiplicata fenoris lenit
augmetum nisi haec omnia orationis mu-
neris elata esse noscunt. simili-
bus modo**

perfecta: quo dum propheta in die noie
prophetavit Verum quia haec in tantum se deo
dignum carumque pleuerando in mandata
et eius exhibuit. ut ipse ait. ego quae
se plantata ei facio semper. et ut pater
ad eum loquitur per angelum dicens.
Sicut in zacharia scriptum est: angelus
inquirit domini stabat. et testabatur ihm
haec dicit dominus deus exercituum: si in vis
meis ambulaueris. et custodiam
meam custodieris. tu quoque iudicab
domum meam. et morte per mundi sa-
lute equanimiter tuleris: ob haec inquam
per se tantum ac tale exhibuit. dedit
illi deus vniuersorum potestatem. et
dominum illum totius creature constituit.
Sicut apostolus docet dicens Humili-
auit semetipsum: usque ad mortem. mor-
tem autem crucis. Propter quod et deus il-
lum exaltauit. et dedit illi nomen
quod est super omne nomen: ut in noie
ihesu omne genua flexat. caelestium
terrestrium et infernorum. Unde et ipse
post passionem. que ei tale contulit
meritum: dicebat Data est in vis
potestas: in caelo et in terra. Et
vtrique si ante ipsa deus esset: potesta-
tem ex tunc non accepisset. quae semper
habuisse constabat. Sed ut dixi
ob preclarum obedientie ac passionis
meritum domino est honore donatus
et super omnia exaltatus: sicut et pe-
terus loquitur dicens Deus patrum nostrorum
exaltauit puerum suum ihesum. Et iterum
Dextera igne dei exaltatus. Ac curus
Certissime inquit sciat omnes domini ista:
quia et dominum illum et christum fecit hunc
ihesum quem vos crucifixum esse vidistis
eundem propter passionem crucis ex-

tye deū fuisse: non deū ante tpa
natū Vñ et paul⁹ Tanto inq̄ a
gelis excellior factus: q̄to excel
lent⁹ pre illis nomē accepit Qd̄
ei fit. vel accipitur: ex tpe sumit
inaiū. Nam ex semine dauid. o
rigine sup̄sille p̄napiū. dina v
biq; testantur eloq̄a: sicut deus
ad dauid loq̄tur dicens **Filius** q̄
egredietur de renibus tuis: ip̄e e
dificabit in domū. **Et iter⁹. De**
fructu ventris tui. ponā sup̄ sedē
tua **Et ysaias** Ecce radix yelle
erugat regē gentes **Et ap̄lus.**
De filio inq̄t suo: qui factus ē ei
ex semine dauid. **Et angel⁹ ad**
maria Dabit illi inq̄t dñs deus
sedē dauid pris sui **Et ex hys igitur**
et ex alijs quāplurib⁹ euidentibus
demōstratur: nō vñ ante se
cula fuisse. sed in deū bone actio
nis merito p̄falle **Probus**

Intentat. a fotino quatio
nib⁹: e diuersa venientū re
spōsionibus occurratur **Atha**
na **Sea que arrius nalius.**
contra labellū p̄leat⁹ et di
ligenter adūtas: ibi etiā fotini p̄
fidia pariter cognoscis exclusam
utputa. labellū vñā p̄tendo p̄
sonā. filiū ante cūctoꝝ origine se
culozū subllite denegauit: qd̄ id
ip̄m quoq; fotin⁹. impijs alleue
raē cōm̄tis aggredit. dū filio ex
humani ortus natiuitate inuam
tribues. oino eū n̄ fuisse testatur
Que sacrilege opinionis senten
tia: arrio copiosius p̄lequēte cal
lata est. Ap̄te ei et luadius demō

strauit filiū dei. deū ante tpa s̄b
stille **Probus**

Quoniam quidam arrii. de p̄pe
tate p̄sone filij subllitēis
contra labellū satis egisse: sed
disputationis ordo vel rō possit.
ut fotini quoq; affectio p̄prio de
beat p̄transientū refutationis obi
ce submoueri: ne dum nimis bre
uitati studet. res necessarias ob
mittē videamini. **Nō** enī parua
itulit sue fidi q̄stioez mlt̄: alleue
rādo documtis. filiū dī ex maria
inaiū accepisse. et in deū clarissi
me actionis merito p̄falle

Athanasius
Quoniam pigebit. aut me. aut
arriū fotini demētā. diue scriptu
re autoritatib⁹ arguere: q̄ in tā
tū prupit uisane. ut p̄phias. at
q; ap̄las dicit. et sano animo
repugnās. nescio q̄ vilissime deo
gationis exēpla. q̄ de⁹ p̄ nostre
redēptionis salute. volūtario sub
it affectū. in inuicia tante protulit
maistatē **Arrius**

Querabilis iudeozū xp̄o in
sultantiū voces. aut eru
atixi latronis blasphemie audiri
tur: q̄ nefanda hu⁹ fotini p̄fidi
a sustinet. **Quis** enī ferat purū
hoiem p̄dicari. aut ex maria sup
sille inaiū eū q̄ de celo venisse. et
ante secula genitus p̄testatur?
Sicut itē de p̄re loquēs. et eter
ne natiuitatē nullū pandēs: ait
Antē secula fūdauit me: et antē oēs
colles genuit me **Quia** enī stelle
in signis temporum polite sunt:

natiuitatem filij sui. deus pater.
ante aliorum originem id est ante
omnium temporum seriem extitisse te-
statur. **F**i: ut spualiter dictum
intelligam9. ante luciferum id est
ante angelorum creaturam: quoniam
de angelo dictum est. lucifer qui ma-
ne oriebat. **F**otinus

Re de sciam pdestinationis veri-
tatem dictum accipitur: **A**p-
ostolo constante atque dicente
Qui pdestinat9 est filius dei.
in virtute. Nam sic dictum est an-
te omnes colles genuit me. cum
tamen nouissimis temporibus fue-
rit natus: quomodo et ap-
ostolus electi-
one sanctorum. ante exordium factam
asserit scilicet. Qui nos inquit ele-
git ante mundi constitutionem: et vi-
des uel nisi in fine mundi electi. **D**i-
cit et apostolus qui ante secula non sub-
stantialem. tamen in pdestinatione electi
esse dicuntur: eodem intelligentie ge-
nere. et de christo qui ante secula di-
ctus est natus. cum nondum fuerit
natus: in pdestinatione dictum acci-
pitur. **M**oris est enim diuine scripture
id quod p certo futurum est: ac si iam fac-
tum sit enarrare. **V**nde propheta de deo ait
Qui fecit que futura sunt. id est in
pdestinatione facta: in re autem non
dum existentia. **I**ta et filij natiui-
tas. ante secula pdestinata: in
fine terro ex temporum veracitate or-
ta. **P**robus.

Ita que ante mundum pde-
stinat filij natiuitas. ex dei p-
terito potuisse describitur: tu vero
filium ex mala origine matris accepit

se testaris **F**otinus

Ed non ideo intelligendum. christus
de deo patre esse natum. quia
aut se de patre genuit: aut pater
genuit fatetur. **H**oc enim deus pater
de adoptatus et adoptatis filiis et
fuerit. **D**icit per ysaiam dicit filios
inquit genui et exaltavi: ipsi autem
spereuerunt me. **E**t iterum **P**rimoge-
nitus me9 filij israel. **E**t iohannes **D**is-
qui natus est inquit ex deo. non peccat:
et non potest inquit peccare. quia natiuitas
de seruat illum. **N**umquid quia homines si
deus de deo natus esse dicitur: idcirco
eis humane natiuitate auferre
origo? **A**ut pulchrum de hominibus
nasceretur: ante mundi principium
per diuine natiuitate commemorationem
extitisse credendum est? **A**rius

Quoniam manifestissime veritati.
collida disputationis arte
fotinus obnitit: euidentissima est diuine
scripture auctoritate frangendus.
Johannes ei apostolus illius credo insani-
am longe ante in spiritu prophetas ante
principium seculorum substantialiter apud
patrem deum filium extitisse testatur:
et ac si fotinum alto impitio copose
demersum. et letali quate sepultum
clarissime sue voce pronio exatit
dicens. **I**n principio erat verbum
et verbum erat apud deum: et de-
us erat verbum. **H**oc erat in prin-
cipio apud deum. **E**rgo ei qui in prin-
cipio erat apud deum: non relinquit. ut
nouissimo tempore. originis sue principium
ab homine supererit. **E**t ne hoc verbum
quod in principio erat apud deum. diuine
voce tractante extitisse sonum: ait

Et deus erat verbum. Quod si hoc verbum deus erat: substantia manens. non sonus transiens erat. Fundate enim nature status ostenditur: quod fuisse vel esse substantialiter predicatur. Et quoniam nunc quoque sabellum in hoc auditorio nobiscum altare conspicio: in utroque testimonio huius tela videtur. Et inde fortiter occido: unde de sabellum primo. Audiat quod sabellus deum apud deum fuisse: et delinatur ab unitate persone. Audiat fortiter hunc. Verbum deum in principio extitisse: et delinatur ei de maria unam tribuere. Hoc inquit erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nichil. In hoc mundo erat: et mundus per ipsum factus est. Antecedet creator. creaturae sue operis an non? Probatur.

Quoniam opus sui fabricam: concedere creatori. Neque enim potest vlla ratione admitti: ut potest ipse cepit. qui facti auctor extitit. Arius.

Sed ergo omnia per filium facta sunt. et mundus per ipsum factus est: apparet vel ante mundum vel ante via que facta sunt filium extitisse. Probatur.

Nichil hac probatione manifestius potest demonstrari. Arius.

Sed ne forte vniuersi apostoli probatione insufficientes esse perfidis videatur: alia si per apostoli testimonia filium dei ante secula subsistere eam substantiam. breui probatione subnecto. Probatur.

Licet ut reor vtilius et validius hoc testimonio nichil sit: tamen me ut dicitur testimonio perbantis. assertionis tue cumules fide: pauca ut ais arcu scripta breuitate persequere. Arius.

Omnium enim ihesu christi vox est in euangelio dicentis. Nemo ascendit in celum. nisi qui de celo descendit: filius hominis qui est in celo. Et iterum. Descendi de celo. non ut faciam voluntatem meam: sed voluntatem eius qui misit me patris. Apparet ergo iam fuisse quod de celo descendit. ut fortiter erubescat: et alium esse a patre. dum non sine voluntatis arbitrio presumit aliquid facere dum: sed mittentis se in omnibus exequatur voluntatem: ut sabellus et ei similes pertrahant. Item inquit. pater clarifica me. illa gloria quam habui apud te: antequam mundus fieret. Ecce ante mundi constitutionem honoris gloria perditum: penes patrem se fuisse testatur. Audiat quod sabellus: alium apud alterum. Audiat fortiter: gloriam ante mundi possessionem se principium. Item apostolus cum in perditionis forma fuisse ostendens. pulcherrime nature seruilis formam suscepit: ait. Qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratum est esse se equalem deo: sed semetipsum exinanivit formam serui accipiens. Ita quod deus erat qui ut homo esset. dei se formam exinanisse docetur. Item iheremias. Dum fuisse pulcherrime hominis formam digna est allumet: euidenter aperit dicens. Hic est deus noster: et

non reputabitur alter ad eum.
Qui adiuuenit omnem viam sci-
entiae: et dedit eam iacob puero
suo: et israel dilecto suo. Post haec
in terris visus est: et cum homini-
bus conuersatus est. Nec tam fir-
ma. tamque robustissima. de diui-
nis autoritatibus elata probame-
ta: qualibet fortius si valet argu-
mentatione dissoluat:.

Probus:

Iadhuc tam manifestis.
tamque perspicuis documentis forti-
tudo obuius ire delideat: certum
est eum morbo de contentione via
oegi. qui tante non subicitur rei
fati. Sed ne studio dilatandi cer-
tamine. nebulose fallitatis que-
stiones intendat. et in superfluis
rebus necessarium tempus ablu-
mat: vtilem suis pleactionibus
finem ponat. Arius vero atque a-
thanasius. qui filium dei ante mu-
di ortus principia. de patre geni-
tum constant. quod videlicet label-
lus pariterque fortius negabant:
quod in vna eandemque sententia fidei
dilatandi faciunt. seque non conueni-
ant edicare non morerentur:.

Athanasius:

Probare ante secula filium:
veraciter arius proficitur. Quod
aut de patre natus sit: non tan-
tum modo vocis. et simulata ver-
borum confessione: non et veritatis
appietate conardit. Quem cum a
paterne nature substantia longi-
us separant: et conditioe nature
non dispensationis ratione. patris subie-

ctum affirmat **Probus**

Quare illi fidei vestre indica-
re date: et quoadmodum cre-
datis. reanti pleactione signate:
et possit ad normam apostolice confes-
sionis disputationis quoque mate-
ria captari **Athanasius**

Ne tuos que oratione loquillia
sententia. fidem meam breui
sermone concludo: patrem et filium et
spiritum sanctum deitate. potestate. magni-
tudine. natura vnum esse confiteor.
Nec aliquid in hac trinitate novum
extraneum. ac si non ante fuerit.
postea vero ad dictum sit. assero:
sed ut dixi. vnum esse nature vnius
que substantie credo **Arius**

Sicut licet tres personae in
sua proprietate manent: ita
tres substantias patris et filii et spi-
ritus sancti esse confiteor. Alia est
enim patris. alia filii. alia spiri-
tus sancti substantia. Nec potest vl-
lo modo igenite substantie: aut ge-
nita filii. aut creata spiritus sancti per-
sona nata. Vnde nec potestate equa-
les. nec magnitudine similes.
nec natura coherentes. a nobis fide-
li confessione creduntur: **Probus**

Hoc totum est in quo ab-
inuiam dissertare videmini
id est quod vnum diuersas. a lustri-
tatis vna dicit esse substantiam:
id nunc disputationis ratio posuit.
ut assertiones vras. non substantie
argumentorum de industria dyale-
ctice artis venientium sed puris et
simplicibus. diuine scripturae docume-
tis robustius fulciat. **Arius:**

Oredo quod memorabilibus presu-
pente tue sensibus. athanasium
pleationem. nequaquam subtraxit ob-
liuio: quia id elegantius posuit. il-
lum debet putari errore notari. quod
noua et inutilitatis verborum commenta
lectatur: adiacens apostolicis dogma-
tibus. quod ab eis stat traditum
non fuisse. **Prob9** Ita memini

Arius
Higo niceni decreta concilii
pandatur: et agnosces. athana-
sium vel eius autores. apostolicam fidem
nouorum adiectione verborum eatenus
corrupisse: ut eos qui antiquis pa-
trium inuictibus doctrinis. ambi-
tione regia. ausu censuerit feraci-
bus relegandos edicis

Prob9
Imperturbata negotii ratio po-
stulat. ut decretum niceni concilii ce-
nsetur. hoc quoque athanasius sua
pleatione designet: ut ex utrius-
que voluntatis assensu. si quod illud
est. quod offertur extrileius. rea-
tetur. **Athanasius**

Ause congruit: ut rerum gel-
tarum lectionis copia non ne-
getur. **Prob9**

Higo ut desideras: presertim de
creti lectio ventilet

Fides niceni concilii
Redim9 in unum deum patrem
omnipotentem. omnium visibilium et in-
uisibilium factorem. et in unum deum nos-
trum ihesum christum filium dei. natum ex
patre unigenitum. hoc est de substantia
patris. deum ex deo. lumen ex lumine.
deum verum. de deo vero. natum. non

factum. unius substantie cum patre. quod et
græce dicitur omouision. Per quem fa-
cta sunt omnia. que in celo et que in ter-
ra. Qui propter nostram salutem de-
scendit. incarnatus est: homo fac-
tus est. **P**allus est et resurrexit ter-
tia die. ascendit in celos. venturus
iudicare viuos et mortuos: et in
spiritum sanctum. **E**os autem qui dicunt. eum
quando non erat. et antequam nasceretur.
non erat: et qui de nullis extanti-
bus vel ex alia substantia. aut es-
sencia dicunt eum conmutabilem et mu-
tabilem filium dei. **S**imiliter hos anathe-
matizat catholica et apostolica ecclesia

Arius
Providet videri optime p-
te. illius decreta concilii in sig-
nificatione apostolice fidei. ausu teme-
rare presumptivis fuisse conscripta:
Quid ei opus erat novum hoc omou-
sion vocabulum antiquis dogmatum
regulis inseri? Nam quod apostoli vel
eorum discipuli atque omnes per ordinem
successores. qui ad illud vel quod tem-
pus. in christi confessione viventes.
omouision vocabulum ignorabant:
impietatis sacrilegium in fidei verita-
te leuitos fuisse diam9. pro eo sali-
cet. quod huiusmodi nomine presertim
sine ipsius predicationis assertione per-
ceperunt ad christum. Si enim a nobis
ut isti penitus metuentur. noua in-
roducebat. contra apostolorum statu-
ta doctrina: id utique conueniens
erat noue a nobis ignote doctrine
antiquis apostolorum obuiam doctrinis
et nouitati veteri statu pre scribere. non
detulisse nouitate putare: ut quod

michi hoc nomē sequēdū iponit?
vt qd me ad hui⁹ rei nouitatē vio
lēti⁹ trahit? Et vt qd hoc apo
stolice fidei sup addit verbū? au
lus nec aphe quidē nec apli vspia
faciūt mētionē? Et istud q̄lo no
mē est sine quo fides eē nō possit?
sine quo xpiani religionis abdicā
tur honore? Vnū enī de duobus
in hac causa sequi necesse est. Si
vera est omouli⁹ assertio: falsa ē
aploꝝ p̄dicatio. que sine hoc no
mine lōgo tempore floruit. Si vō
aplica fides hui⁹ nois expeꝛo ve
ra est. liciti est: hec sine dubio fal
sa erit. que atique fidei nois noui
tatem adiecit. Reuolue cūcta noui
et veteris testamēti volumina:
vtrū aliarū omouliō sacris indi
tū paginis poteris inueniē.

Q Probus?

Q Vid hīs referē? Atha

R Omnis tātum est nal⁹
fēderis nouitate? an etiā
ip̄i⁹ rei virtutē? q̄ hoc est sortita
vocabulū refugio? Arrius

Q Vid dicas nō sc̄q̄ itelligo
Athanas⁹?

Q Voniā res antiqua nouū
nomē accepit: nō vocabu
lo nouo noue rei v̄tus accessit: h̄
vtriqz requiro vtrū res q̄ antiqua
est simul a te cū nominis nouitate
vāpnetur Arrius

R Es loqueris torti: olas:
et omī stulticie miraculo dig
nas. Si enī omouliō nouū nomē
est: nō dubiū q̄ et res noua sit.
quā significā vides Athanas⁹

Q Ergo pariter rem. nomen
qz condēpnas? Arrius
I Ta plane Athanas⁹
I Taqz si demāuero rei anti
que et ab aplis tradite no
uū nomē attributum fuisse: vic
tum te tandē fateberis? An etiā
lic rem antiquā simul cū nois no
uitate condēpnas? Arri⁹

R De nō ostendes
Probus?

Q Que ratio cause flagita
bat? vt res antiqua nouū
acciperet nomē? Nūq̄d ei pulc̄ h̄
nois vocabulū sortiret? sine no
mis p̄petate manebat? Hoc nul
lā michi ratiois cōsequētā habē
vides Arrius **O** Prime

Athanasius

Q Celestissime sc̄p̄ moꝛis est
discipline si quādo hereticorū no
ua doctrina exurgit. cōtra insolē
tes quātionū nouitates rebus i
mutabiliter p̄manentibus. nomi
nū vocabula imutare. et signifi
cantū rerū naturas exprimere?
que tamē existentū causarū virtu
tibus cōgruūt. et que magis ea
de antiq̄tus fuisse demōstrēt. nō
tūc insinuet nouitatē. Et vt qd
dico plan⁹ fiat: vtrorū exēplo. In
ip̄o xpianē religionis imāo om̄s
qui credebāt domio ihesu xpo. n̄
xpiani sed discipuli tātūmō noia
bātur. Et quia multi dogmatum
nouorū autores extiterāt. doctri
ne obuiātes aplice. om̄es lecta
tores suos discipulos nomina
bant: nec erat vlla nominis di

discretio inter veros falsosq; discipulos: siue q̄ xpi. siue qui doctri-
sitarum. siue theodor. siue iude cuius-
dam. siue etiam iohannis lectatoris. q̄
se xpo credēte faterentur. noluerūt
ut vno discipulorū nomine censerent.
Tūc apli cōueniētes antiochia. sicut
eorū lucā narrāte indicant a-
ctā. om̄s discipulos nouo nomine
id ē xpianos appellabāt. discer-
nentes eos a comuni falsorū disci-
puloꝝ vocabulo: ut et diuini per
psalmā vocabuli sermo impleteretur
q̄ ait **Veniētū vō m̄: vocabitur
nomē nouū** Hanc ḡ ab aplis tra-
ditam in nouis vtendo nominibꝫ
formā ecclesia retinēs cōtra diu-
sos hēricos pro vt sane fidei rati-
o postulabat: diuinas edidit no-
minum nouitates. **Veniētū** patri
nouū inuincibilitatē nomē ecclesi-
e posuit. **Cū** enī sabelliana here-
sis. genitum ex v̄gine p̄zē volu-
it illi asserere. ingentū contra hanc
p̄fiteō ecclā tradidit p̄zē. **Et** v-
tiq; i diuinis scriptis: ingentū nul-
lū ḡ legimꝫ p̄zē. **Potest** ḡ sabelli-
us audacia suā. in huiꝫ calūpnie
vertere quæstionē: et simili ut tu p̄
positionis genē. vtiq; dicē **Cur**
diuinis scripturis. sine v̄llo p̄p̄tū
pudoris. violentiā factis: p̄fiteō
do inuincibile p̄zē. q̄ scriptum
ostendē nō valetis? **Item** quia
eū nō solū genitum sed et passū i-
p̄o dogmate itē sabellio p̄fiteō:
epi v̄ri dudū smirniū veniētes in
vni. iter ceteras fidei quas p̄mul-
gauerūt sanctioēs: dixerūt p̄zē

impallibile esse: q̄ religiose eos
seēq; statuisse p̄bamꝫ. **Sed** hic
tē ille p̄clamat. **Quousq; v̄llic**
licentie audacia p̄tenditis. p̄fiteō
do q̄ scriptū nō legistis. impalli-
bilem p̄zē: q̄ nec ap̄he tradi-
derūt. n̄ simboli autentia tradit
auctoritas. sed v̄ra est temeritate
p̄clūptum. **Hic** v̄llo p̄olequū-
tur itē ipsi q̄ smirnio cōueniētes.
et hanc religiose cōfessiois fide de
filio statuit: **Im̄** iquē ex dō. lumē
de lumine. **Jam** id fotino. qui ex
humane generationis natura in
iaū tribuit filio: ḡta calūniandi
ocasio pateat. **iple** tu q̄lo metiē.
Cur enī nō similes ceremoniarū
causas intendat? **Cur** nō simili
votificatione. ip̄e quoq; insanat
dicens: q̄d dicit. q̄d statuitis.
q̄d scdm̄ v̄r̄m iudiciū possis tra-
ditis. cōfiteōdū filiū d̄m ex deo.
lumē ex lumine? **Ostendite** m̄. v-
trū in eadē fidei forma id ē in au-
tētico simbolo q̄d apli tradiderūt?
h̄ scriptum legeritis? **Sed** contē-
tus sum. vt vbi scriptū n̄ fuit:
solum in de ap̄his legatur. de a-
postolorū litteras ostēdat. **Quis**
has vocū tolēt nouitates? **Quis**
suis admittē sc̄libꝫ patiat: q̄d
neq; ap̄he. neq; apli tradiderūt?
Item simile p̄ri filiū. multū et ce-
leberimū galioꝝ v̄roꝝ decretū:
statuit. **Exurgat** nūc eunomiꝫ.
q̄ dissimile p̄fiteō: et dicat. **Vbi**
h̄ legitū? ubi scriptū ceppistis?
Vtrū ne pater an filius? hac de
se vnus sit vox? **Ergo** tu arri-

qui me hodie tali cōstringis arti-
culo ut omoulio ppe scriptum of-
tendam: aut fatere cōtra insolent-
tes & furtiuas hereticæ intelligē-
tiæ prauitates & quedam cōfessio-
nis nomina temē prelūpta & sed
ex consequēti ratiōe collecta. fidei
autoritatibus fuisse inserta. ita
vt tot nouorū verborū. religiosa
intellectu extiterint absolutioēs.
quot fuerāt queſite. vel submitti-
tate perfidie occasioēs: aut si id
fateri nolueris & tuis tecum obie-
ctionibus agam **O**stende michi nō
ex cōiecturis. nō ex verisimilibus.
nō ex ratiōe vianis. nō ad intelli-
gendū puocantibus. nō ad id p-
fitendū. pietate fidei luadente: s3
pura & nuda verborū ppietate &
hoc scriptū ostēde. ingēnitū aut
impassibile pzem. filiū vero dnm
ex deo. lumē ex lumine. aut pzi
similē esse **N**olo michi dicas si si
dei ratio posat. hoc pietas docet:
ad hanc me nois p̄fessionē. scrip-
turarū consequētia puocant **N**o-
lo in quā m̄ talia ostendas: q̄a &
me similia de omoulii p̄batione
respicis p̄fidentē vel p̄ferētem.
Ded ferto in manibus diuinarū
voluminū codices. & eodē sono.
eisdēq; sillabis. p̄dictorū voca-
bulorū nomina indita lege. aut
ostēde scriptum filiū pzi similē. &
fatere dissimilem. **Q**uo hinc erū-
pas: quod si euadas nō est. **T**u
is te implicatū p̄positiois nexibus
enodādi facultas nulla suppedi-
tat. **A**ut concede michi & ex conse-

quētib9 p̄bare omoulio id est vni-
us substantiæ fide: aut si concedi
nolueris. neganda tibi sunt vni-
uersa. que ipse fateris. quia ea
inde posita inuenire nullo vbiq;
poteris **P**rob9

Seclesiasticæ p̄fessionis
mos est. vt aliqua verborū
vocalia ob coercendis hereticis
cum moribus in fidei autoritate
nuda ponantur que tamen ratio-
ne. ex consequētia rerū existen-
tium restantur. dum eorum veri-
tas. ex qua originem sumūt. diui-
nis contineri litteris inuenitur:
quid dicit ari? **C**ōcedis omou-
lio sicut athanasius dicit. de di-
uinis scripturis. per cōuenientes
p̄fessionis qualitates p̄bari an
nō? **A**rius.

Sic nelao qua illogistica
artis reſoluta: obiectionē
meam conatur eludere. **E**go e-
nim hoc michi ostendi deli dero:
vt eam omoulio dnicē sit lectionis
autoritate conscriptum: & sicut
et p̄prie positū legat. aut ab eiq;
cōfessioe recedat. **P**rob9

Si te referat quæſtionē. & hyl-
dem quib9 tu. constringat articu-
lus: p̄fessionis tue manifestior
et ipse exigēs documto: vt ei de m̄
noue nuda positū litteris ostēdas
inaccessibile. & impassibile p̄zem. & dnm
ex deo & lumē ex lumine & pzi fili-
um similē esse **Q**ue omnia si p̄prie
posita monstrare minime value-
ris: negādi tibi necessitas imminet

Cui discerni illa ut in videtur la ratio potest subuenire: ut coe datis vobis ea que in rationalis vobis nuda sunt posita. de scripturaz fontibus emanasse. Nam si contentiois vicio deputabitur. ut documentum nudi sermonis exigas: cuius fidei sensum. in scripturis copiosius noueris reddenda re. Denique igitur querendi vocabuli huius natura textu origine: et cum sensum inuenieris. nome te pariter inuenisse non dubites. Athanasius

Quantiuicq; cum eo rationibus agas: nullatenus potest ab hac intentione reuocari. Nonit ei certissime. quia si ad huius descensum fuerit. ut ex consequentia scripturaz. vna esse patris et filii substantia. quod est omouisionem doceatur. fatissime se posse superari: et ideo diffidentie ac timoris periculo actus. nudi sermonis flagitat documentum: sed si is est iterum confessionibus colligendus. Exigit a me ut vna patris et filii substantia omouisionem ostendat: tu autem tres vltimas id est tres substantias ostendis: ostende igitur in vbi legitur tres vltimas. Si enim ego vna. huius est omouisionem ideo negare debeo. quia huius nuda scriptura inuenio: tu. que ad modum tres vltimas audes profiteri. tu huius scriptura nullatenus potis demonstrare?

Probus
Existat aliquid. quod de diuinitus auctoritatibus documentum patris et specialiter positum. quo approbatur patris et filii et spiritus sancti tres vltimas. tresque ut fateris esse

naturas. ostende: quo possit athanasius a confessione vnius substantie quod est omouisionem deducere. Cum enim trinitas proprie in scripturis positum ostenderis: apparebit athanasium temeritate pernicissime obstinationis omouisionem confessionem hactenus perdurasse quod proprie positum nequerit demonstrare. Si vero nec tu ipse tres vltimas demonstrare valueris: pari in rationis necessitate. obstinatus esse videris.

Athanasius.
Dicit tres vltimas proprie positas: et facio vnius. quod est omouisionem substantie sessionem. Arius

Sed tres sunt pater et filius et spiritus sanctus: necessario tres sunt substantie. in qua vnaqueque persona separatim et distincte proprie subsistere cognoscatur.

Athanasius.
Ite nulla plura sunt argumenta. hic veritas ex consequenti ratione colligitur: testimoniorum appetas flagitatur. lege specialiter trinitas positum: noli conuicendo dicere. si tres sunt pater et filius. et spiritus sanctus: necessario tres sunt et substantie: quia et ego simili coniectura possum veraciter opinari. Si vnum sunt pater et filius. quia ipse ait. ego et pater vnum sumus: quomodo non est vna substantia? Sed hanc disputationis viam ingredi penitus noluit: dum a me specialiter positum omouisionem demonstrandum exigis testimonium. Simili ergo et tu ratione tres vltimas specialiter et proprie po-

litatis lege. Si ei omoulio ides ne
gañ debeo q̄a h̄ scriptū n̄ ostēdo:
necessario trion tunc fateri de
beo si p̄e politū te demōstrante
cognouero. **Arius**

Ubi sit p̄e pat̄ an nō?
Athanasius

Nisi in tres v̄ias p̄e poli
tas legeris: nullū tuis in
rogationib⁹ dabo respōlū. Quis ei
nō videat? quo tua tendat obice
tio? Vis enī argumēto collite in
terrogationis. diūlas appare
pris et filij substatias. Sed hic
argumētis nō opus est: ubi ma
nifestiore p̄etate testimonio trū
substatiaz exigit documētū. Si
li ad p̄etate testimoniorū. ad ce
rū cōsequētā trāsire delideras:
hoc ipm̄ publice innotescat nō te
potuisse tres v̄ias p̄e politas
demōstrare. Et cū nos v̄triq; hoc
articulo soluerim⁹: obiectionib⁹ et
interrogationib⁹ tuis satisfaciā ne
celle et. **Proby**

Quantū v̄e disputationis
intentio mōstrat: nec tu o
moulio nec ille trion p̄e et spec
alē politū valet ostēdē. Ne igit
puerili certatiōe in reb⁹ sup̄fluis
diutius inozemur: ab hac puri
exatiōe documēti tantē v̄e qz deli
nite: et ex consequēti ratiōe aut o
moulio. aut trion de scriptura
rū autoritate colligite. Non enim
fac̄ erit de nois appellatiōe du
bitatē: quā testimoniorū copiosa
congessio firmi⁹ poterit p̄bare.

Arius

Quotū h̄ tua tēdetit lōis
debe nos rationū p̄uasio
nib⁹. et rerū p̄equentū causis p̄
dicatorū noim̄ stutes colligē: ne id
athanasio videat̄ difficultate de
mōstrāde veritatē. nudi me vom
buli p̄rietatis documēta q̄sille:
ita faciā. ut tui est decreti lōia p̄
mulgatū. Ego ei cōpēdio magis
v̄i volebā: ne lōgus rationis i
tentio euagata ambiguis sensib⁹
veritatē obūbrat. **Athanasius**

Non potest fides venies in
dubiū: q̄ est veritatē fulta
p̄ludio. Crassiora mēdatorū ru
bila: fulgide claritatē lumina dif
lipāt. Nō potest enī p̄p̄is cōtere
v̄rib⁹: q̄ nō exigit extrinsec⁹ lūe
Ecagiorū ad m̄nualis adiuuari
Proby

Iam q̄a tantē postmeridia
n⁹ sol. diē p̄nū trahit in vesperā
v̄e qz fidei discussio integri tem
poris querit sp̄ana. paululū nūc
relaxate animos: v̄atūq; p̄lea
tionū bene memores interi q̄clā
te. Nam et nos vocant p̄uata no
strozū studiaz: et que nemini negli
gēda est qualiscūq; corporū cura.
Iuce crassina ad estote v̄e fidei
boni defensores: et nos intēti ad
seim⁹ auditores:.

Explicat liber p̄⁹